

(COL·LECCIÓ NARRATIVA) - 6

LA BUTLLA D'OR
De Roma a Tàrraco

Neus Jordi Panadès

Primera edició: maig de 2017

© Neus Jordi Panadès

© de l'edició:

Quorum Llibres

C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91 • Fax 977 61 43 57
quorum@quorumllibres.cat
www.quorumllibres.cat

Disseny i composició: Imatge-9, SL

Impressió: Romanyà-Valls, SA

ISBN: 978-84-16342-11-2

DL T 689-2017

I

PREPARANT EL VIATGE

—Marc! Marc...! On s'ha ficat aquest noi? Valèria, has vist en Marc? Ja fa estona que no el sento, l'estic cridant i no contesta. On s'ha ficat? Que no sap que marxem aquesta tarda, a la posta de sol? Ja hauríem d'estar a punt i encara deu ser ves a saber on, jugant o pensant en alguna d'aquestes històries fantàstiques que sempre vol que li expliquem. No deu sentir res, com si fos sord! Per tots els déus, quina feinada! Quins nervis! Ja m'agradaria ser dalt del vaixell... Valèria? Ah!, ets aquí!

—Sí, senyora, en Marc és a la seva habitació. Li acabo de dir que s'afanyi, que ja estem a punt de marxar. Diu que ara acaba de recollir quatre coses que es vol endur i baixa a l'atri.

La Valèria és la dida d'en Marc. N'ha tingut cura des que va néixer i gairebé és com una segona mare. Se l'estima molt, a ell i a tota la família. En Marc li té tanta confiança que de vegades li explica coses que no explica ni als seus pares.

Aquell dia d'abril, tot era un enrenou a casa d'en Marc. Se n'anaven, potser per molt de temps. El seu pare li havia explicat que marxaven a Tàrraco perquè havia d'ocupar un lloc important en el govern de la província Tarraconensis. Havia estat escollit pel governador d'aquella província com a *praefectus classis et orae maritimae*. En Marc no entenia què era ben bé el que faria el seu pare a Tàrraco, i va decidir preguntar-l'hi:

—Pare —li va dir—, i què faràs a Tàrraco?

—Soc comandant en cap de la flota i de les costes. La meva feina serà vigilar el mar i les costes de tota la província i també de les illes. Tenim una flota present a tot el Mediterrani, el nostre mar. Jo seré el responsable de protegir el munt de vaixells de mercaders i passatgers de l'imperi que solquen aquestes aigües en l'època de *mare apertum*, o sigui de març a oc-

tubre. Hem d'evitar el perill que fa molt de temps, molt més de 100 anys, vam aconseguir erradicar, la pirateria. Gràcies a aquesta flota i a aquesta vigilància ja no tenim pirates a les nostres costes. Marc, és una feina molt important i de molta responsabilitat i per a mi és un honor.

—I estaràs sempre a Tàrraco, pare?

—Això que et diré potser no t'agradarà gaire... mm... mm... —va dubtar una mica, no sabia com començar—. Veuràs, la província és molt gran i potser hauré de viatjar a l'època de *mare apertum*.

—Quan és això? —va preguntar en Marc

—Des de la primavera fins a la tardor. Quan els vaixells poden sortir a navegar sense perill de trobar mal temps. A l'hivern és molt arriscat i gairebé ningú no navega, sobretot si s'ha d'anar lluny. Per tant —va continuar el seu pare—, no ens veurem cada dia. De tota manera, procuraré estar amb tu sempre que sigui a Tàrraco, no ho dubtis! Ja ho veuràs, Marc, tot anirà bé —va dir-li el seu pare veient el seu posat una mica contrariat i, agafant-lo per les espatlles, li va donar uns petits copets de confiança.

—El que tu diguis, pare!

«No hi ha altre remei», va pensar en Marc.

El viatge cap a Tàrraco havia de ser per mar. Ell, en Marc, mai no havia pujat a un vaixell. En part li feia una certa il·lusió, era una cosa nova, però també tenia una mica de por, ja que havia sentit parlar dels vaixells que naufragaven a causa del mal temps... o dels monstres del mar!

Aquella nit, el dia abans del viatge, estava nerviós, no podia agafar el son. Per això va demanar a la Valèria que li fes companyia una estona.

—Valèria —li va dir—, ja que demà marxem, per què no m'expliques alguna història dels déus i els monstres del mar? Jo no he anat mai en vaixell i m'agradaria saber qui viu al mar!

Li agradaven molt les històries de déus i de monstres. De vegades les hi explicava el seu mestre i ell les escoltava amb molta atenció. La Valèria també en sabia moltes i, si alguna tarda estava avorrit a casa i no sabia què fer, s'entretenien parlant-ne.

Però la Valèria va creure que aquella nit no era el més convenient, podria tenir por.

—Però després no somiaràs? —li va preguntar ella.

—No, ja soc gran, ja sé que aquests monstres són molt antics, ara ja no existeixen! —va dir no gaire convençut—. A més a més, el pare sí que ha anat en vaixell i m'ho ha explicat.

—Mira, saps què, Marc?, avui només et parlaré del déu del mar, Posidó. És germà de Zeus, Júpiter per a nosaltres. Té la barba i els cabells blaus i porta un trident a la mà com els que porten els pescadors per agafar els peixos. Ell és qui regna al mar i viu amb la seva esposa Amfitrite i les boniques Nereides, les filles de Nereu. No pateixis, aquests no ens faran cap mal perquè nosaltres tampoc no n'hi hem fet cap i, per tant, ens protegiran i tindrem un viatge molt tranquil, ja ho veuràs que bé que anirà tot! Ara dorm, que demà ens hem d'aixecar d'hora! Bona nit, Marc! Que dormis bé.

—Bona nit! Fins demà, desperta'm aviat! Ho sents, Valèria?

—Sí, sí, no t'hi amoïnis! Apa, fins demà!

Aquella nit no va dormir gaire, estava nerviós i va somiar molt.

L'endemà, de bon matí, abans que en Marc es despertés, uns esclaus familiars ja havien carregat en un carro molt gran tirat per dues mules alguns mobles valuosos i altres objectes personals que es volien endur. I també havien preparat per a la família un altre carruatge més petit i lleuger que els portaria fins al port. Allí ja els esperava el vaixell. Havia de salpar a la posta de sol.

Ara, en Marc acabava de preparar tot el que es volia endur. Es va voler emportar les seves joguines preferides, sobretot la petita quadriga, però també els daus, les tabes i alguna altra que havia compartit moltes tardes al jardí de casa seva amb els seus amics.

Una cosa el preocupava: trobaria amics, a Tàrraco? Tot just la tarda abans s'havia acomiadat del seu millor amic, en Luci. Van estar jugant i també van parlar del viatge.

—Luci, no t'hi amoïnis —va dir-li en Marc—. Qui sap!, potser algun dia tornaré.

La Valèria els va intentar consolar, però, quan es van acomiadar, es van abraçar plorant. En Marc no tenia gens de ganes de marxar tan lluny, a una ciutat desconeguda i on no coneixia ningú.

El pare li havia explicat que era una ciutat molt important perquè era la capital de la província Tarraconensis. Tenia un nom molt llarg: Colonia Iulia Urbs Triumphalis Tarraco. Però això no li interessava gaire, de moment, només sabia que li costaria canviar de casa i d'amics. Estava nerviós i una mica trist. Ja tenia ganes de ser al port, pujar al vaixell i que s'acabés tot aquell neguit. Qui sap les aventures que l'esperaven! Ell no havia viatjat mai tan lluny!

Quan ja va estar tot a punt, en Marc amb els seu pares i la Valèria van pujar al carro. Fins al cap d'una bona estona, no van arribar al port d'Òstia, ja que era una mica lluny de Roma. Era molt gran i ple de gent de tota mena que anava i venia sense parar.

En Marc no es perdia detall de tot el que passava, era la primera vegada que era en un port. Hi havia grans vaixells de guerra, les trirrems, i uns altres que feien el transport de mercaderies o de passatgers. Sortien carregats de ceràmica fina, marbre, teixits i altres productes de luxe que portaven a vendre als altres ports del mar Mediterrani, el Mare Nostrum, «el mar nostre», tal com l'anomenaven.

—Vinga, que salpem! Veles amunt! —cridaven els mariners.

Hi havia molt de soroll:

—Agafa les amarres! —deien uns altres que arribaven carregats amb àmfores de vi i d'oli procedents d'altres ports, molts precisament de Tàrraco.

Se sentia pudor de peix i de brea (el greix negre que portaven els vaixells sobre la fusta del casc perquè no hi entrés aigua). El terra era molt brut i tot era com un gran desori, almenys això li va semblar a en Marc. No havia vist mai un lloc semblant.

Finalment, van embarcar en el vaixell oficial que portava les persones importants, destinades a exercir un càrrec en altres indrets de l'imperi, com el seu pare. L'oficial de la flota, el capità d'aquell vaixell, «com manava!», va pensar en Marc. Donava ordres al patró i aquest, al seu torn, escridassava els esclaus encarregats de fer funcionar el vaixell, ja fos a vela o remant.

—Tot a punt? Fora les amarres! Vinga!, sembleu uns pagesos, no sabeu si l'aigua és dolça o salada! Desgraciats! Va, que salpem! —deia el patró. El timoner i els mariners anaven de bòlit.

Quan tot va estar a punt, van donar l'ordre de salpar:

—Veles amunt! —va dir el capità—. A rumb!

Van deixar anar les amarres i van sortir del port. Començava a pondre's el sol quan, des de la popa del vaixell, en Marc veia com s'allunyava la costa. El cel es tornava de color vermellós, el mar estava en calma i bufava un suau ventet del sud. Es preparava una nit plàcida de navegació. En veure que deixava enrere tot allò que fins ara havia estat la seva vida, se li escapaven les llàgrimes.

II

LA TRAVESSA

—Ja fa dos dies que naveguem, pare —va dir en Marc—. Quan arribarem? Falta molt?

—Fill —li va respondre—, has de tenir paciència, Tàrraco és una mica lluny i encara podem tardar tres o quatre dies. Primer passarem per Narbona perquè hi ha passatgers que hi han de desembarcar i, després, anirem cap al sud fins a Tàrraco. Per sort el temps és bo i el vent ens és favorable, no ens podem queixar. Neptú, que regna en el mar, ens protegeix.

La veritat és que el seu pare tenia raó, la travessa era tranquil·la i no havien de témer pel temps, de moment. Però en Marc s'avorria una mica. Havia jugat amb les tabes, amb les nous, amb els daus i ja no sabia com entretenir-se. El vaixell era bastant gran. El patró controlava el rumb que havia de portar el timoner i els mariners s'ocupaven de totes les feines de bord, hissaven les veles i les movien quan el patró els donava les ordres.

—Hisseeu! —deia el patró quan feia vent—. I tots aquells homes tan forts s'enfilaven pels pals, col·locaven bé les veles i s'inflaven, s'inflaven i el vaixell corria i corria.

De dia feia sol. En Marc s'estava moltes hores assegut a la popa del vaixell mirant fixament el mar per veure si tornava a veure dofins. Quina meravella! Mai abans d'aquest viatge no havia vist aquells peixos tan simpàtics que jugaven amb el vaixell, passant pel costat i saltant davant d'ell mateix com si li volguessin dir alguna cosa.

Un dia, mentre estava entretingut mirant tot això, va sentir un gran terrabastall al seu darrere. Algú havia caigut damunt la coberta. Tot just darrere seu, hi havia un mariner que havia relliscat des de dalt d'un dels pals del vaixell mentre intentava hissar una de les veles.

—Per Hèrcules! Quina pinya que m'he clavat! —va dir aquell home.

En Marc se'l va quedar mirant bocabadat.

—Què mires? T'has espantat? —li va dir el mariner aixecant-se ràpidament—. Eestic bé, només he relliscat. I tu... qui ets? —va afegir amb un cert somriure.

—Jo... Marc, em dic Marc. I tu?

—Jo, Odisseu, bé, aquí em diuen Ulisses perquè som a Roma, saps? Em dic com aquell heroi grec de la guerra de Troia que es va passar deu anys perdut pel mar fins que va arribar a casa seva.

—Sí, això ja ho sé, a l'illa d'Ítaca, no? M'ho ha llegit el meu mestre! —va dir en Marc sense deixar de mirar-lo—. Ets grec?

No va respondre.

Aquell mariner, Odisseu o Ulisses, era un home fort. Portava els cabells llargs agafats per darrere amb un cordill, tenia la cara recremada pel sol i els ulls clars, blaus o verds... com del color del mar. En Marc es va fixar que portava una arracada en forma d'anella a l'orella esquerra, quina cosa més estranya! Era un mariner diferent dels altres, semblava un d'aquells pirates sortit de les històries que la Valèria li havia explicat alguna vegada. Feia molts anys que tot el mar n'era ple, d'aquests pirates, però l'exèrcit de Roma els havia perseguit i eliminat tots. Ara ja eren llegenda!

Es va quedar una bona estona observant-lo mentre treballava amb les veles i el cordam del vaixell. Es notava que en sabia molt.

—D'on ets, doncs? —li va preguntar finalment.

—De tot arreu —va dir l'Ulisses—, he viatjat tant i he vist tantes terres i mars que soc de tot arreu i creu-me que és bonic això de viatjar! Si vols t'explicaré alguna de les aventures que m'han passat..., però ara no puc, tinc feina. Haig d'anar a hissar més la vela, que sembla que està baixant el vent. A veure si així anem més de pressa! Mira, si vols, aquesta nit t'ensenyaré les constel·lacions. Tu saps que cada estrella té una història diferent?

—Sí, però... totes potser no les sé! —va afegir en Marc—. M'explicaràs aquestes històries?

—Aquestes i moltes més, si vols —va respondre l'Ulisses— i si puc! Jo aquí soc un mariner i haig de fer la meva feina, si no, em castigaran.

—I saps també històries de monstres del mar? I de pirates? —es va interessar en Marc, sense fer cas del que li havia dit l'Ulisses.

—De pirates? Què en saps, tu, dels pirates? Fa molts anys que no existeixen! Els van matar a tots!

—Però en saps, d'històries? —va insistir.

—No t'he dit que no existeixen? —va respondre aquell mariner una mica enfadat

—Doncs... vull que m'expliquis tot això de les estrelles —va dir en Marc.

L'Ulisses se'l va mirar amb un gest d'interrogació. «Tan jove i ja dona ordres. Qui és aquest noi tan atrevit? —va pensar—. I a més... no em coneix.»

—Però escolta, noi, vas sol? —va dir.

—No, amb la meva família, anem a Tàrraco!

—El teu pare no et deixarà parlar amb mi, soc un esclau!

—Sí, ja ho sé... a mi no m'importa... Bé, demanaré permís al pare! —va dir en Marc—. I espero que em deixi!

El pare primer li va dir que ni parlar-ne, però finalment tant hi va insistir que el va deixar, però amb una condició: l'havia d'acompanyar la Valèria. I així ho van fer. Es van abrigar bé amb unes mantes perquè, encara que el temps era bo, la nit al mar sempre és freda, i van trobar l'Ulisses, que descansava una estona.

—Ulisses —li va dir en Marc—, el pare em deixa parlar amb tu. Em pots explicar allò de les constel·lacions?

—Caram, ara que descansava! —va dir l'Ulisses.

—Només una estona... Pensa que el meu pare és una persona important i em deixa, o sigui que has de fer el que abans m'has dit, que si podies m'ho explicaries i... veig que ara no fas res, no?

Finalment, ho va aconseguir, perquè era molt tossut i, quan volia una cosa, no parava fins que l'aconseguia.

L'Ulisses també tenia ganes que aquell noi de bona família veiés que ell no era un esclau ignorant qualsevol i, per tant, li va venir de gust.

Que bé que ho va passar en Marc aquella nit!

Primer va veure l'Ossa Major i l'Ulisses li va explicar la història d'aquesta constel·lació d'aquesta manera:

—La llegenda diu que Zeus...

—Zeus és Júpiter? —va interrompre en Marc.

—Sí, que no ho saps? Júpiter li van posar els romans, que van canviar tots els noms dels déus, menys el d'Apol·lo!

—Com deia, Zeus, Júpiter, el pare dels déus o com sigui que en vulguis dir, es va enamorar d'una nimfa anomenada Cal·listo, una noia de gran bellesa. Aquesta noia era companya d'Artemisa i havia de ser verge, però Zeus poderós la va deixar embarassada; esperava un fill del déu! Per això ella ho va passar molt malament, perquè l'esposa de Júpiter, la poderosa Hera,

Juno per als romans, per gelosia i venjança la va convertir en una terrible ossa. Però Zeus, que no volia que li passés res de dolent, la va col·locar al cel estrellat transformada en constel·lació, primer ella i després el seu filllet, Arcas, quan va morir. És l'Ossa Menor.

—I quina és?

—Mira, és aquella que sembla un carro, la veus? Si no hi ha núvols, es veu molt bé.

—Sí, és veritat, ja la veig! —va respondre en Marc—. I aquesta estrella que brilla tant aquí davant una mica més amunt, quina és?

—Aquesta és molt important, és l'estrella polar, forma part de l'Ossa Menor i serveix perquè s'orientin els mariners quan naveguen de nit, perquè així saben on és el nord. Sempre marca el nord. Ara nosaltres fem rumb al nord, per això la veus davant, la veus?

—Sí, sí! I escolta, Ulisses, aquesta que és allí, una mica més a la dreta? —va dir en Marc assenyalant el cel.

—Aquesta és... Cassiopea! —li va respondre el mariner.

—Saps la seva història? —va insistir en Marc.

—I tant! —va respondre l'Ulisses.

—Cassiopea era la mare d'Andròmeda, una noia que Perseu va salvar de ser devorada per un drac. La saps, aquesta història?

—Sí, era Perseu, no?, un heroi, va tallar el cap a la Medusa! Ho sé, ho sé!

—Renoï! Marc, saps moltes coses, ja ho veig —va dir l'Ulisses.

—Doncs, si mires endarrere, veuràs l'Escorpi, al sud, amb Antares, una estrella que brilla molt i molt.

—Sí, ja li veig la cua! És grossa, no?

Totes aquelles històries fascinaven en Marc.

Eren tantes i tantes les estrelles que el cel semblava una catifa de punts brillants. Totes tenien la seva història. I l'Ulisses les sabia totes!

Però la Valèria, que també escoltava amb interès, va pensar que era tard i que per avui ja n'hi havia prou.

—Marc —va dir—, comença a fer fred i ja és hora d'anar a dormir. Au!, anem a baix a les lliteres i demà ja podràs tornar a sortir a veure més estrelles, si el teu pare et deixa, és clar.

En Marc, en va fer cas de seguida. A la Valèria, l'havia d'obeir!

—Adeu, Odisseu, fins demà! Bona nit!

—Que dormiu bé —va respondre el mariner—. Aquesta nit serà tranquil·la, Neptú està content!

ÍNDEX

I. Preparant el viatge.....	7
II. La travessa	11
III. Xerrades a coberta	15
IV. La nova casa... i el mar	21
V. Amics nous	29
VI. Un passeig per la ciutat.....	33
VII. Al <i>termopoli</i>	41
VIII. El sopar	47
IX. Un dia al circ.....	55
X. L'Eutiques.....	61
XI. L'aventura secreta.....	67
XII. On és en Marc?	71
XIII. Moments difícils.....	75
XIV. Indicis.....	79
XV. ΣΚΥΛΛΑ	83
XVI. Seguint la pista	91
XVII. Preparant el rescat.....	97
XVIII. El rescat	101
XIX. L'Ulisses	105
XX. Tota la veritat	113
Epíleg.....	119